

Ο ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

Το κίνημα ιδεών του Διαφωτισμού τον 17^ο και 18^ο αιώνα είχε τις εξής βασικές θέσεις:

- Α. Απορρίπτεται κάθε αυθεντία, δηλαδή κάθε πρόσωπο/ιδέα/θεσμός στα οποία αναγνωρίζεται κύρος και επιβολή χωρίς αμφισβήτηση.
- Β. Ασκείται κριτική σε κάθε γνώση.
- Γ. Η Λογική είναι το μόνο ασφαλές μέσο εξήγησης του κόσμου.
- Δ. Ο άνθρωπος μπορεί να προοδεύει διαρκώς.

Οι φυσικοί επιστήμονες είχαν ήδη το ενδιαφέρον να ανακαλύψουν φυσικούς νόμους που διέπουν την λειτουργία του κόσμου· κριτήριο αλήθειας των επιστημονικών υποθέσεων είναι το πείραμα. Χαρακτηριστικό παράδειγμα είναι ο Νεύτωνας, ο οποίος διατύπωσε τον νόμο της παγκόσμιας έλξης και υποστήριξε ότι το σύμπαν λειτουργεί με βάση φυσικούς νόμους.

Διαφωτισμός και Πολιτική – Οικονομία

Θεμελιώδης πολιτική έννοια του Διαφωτισμού είναι τα **φυσικά δικαιώματα**. Μόνο και μόνο επειδή είναι άνθρωποι, όλοι οι άνθρωποι έχουν δικαιώματα που δεν μπορεί να καταργήσει καμιά εξουσία: ζωής, ελευθερίας, ιδιοκτησίας, ισότητας ενώπιον του νόμου, ελευθερίας σκέψης και έκφρασης. Κατά τον Άγγλο φιλόσοφο Τζον Λοκ, αν το Κράτος γίνει τυραννικό, οι άνθρωποι έχουν το δικαίωμα της αντίστασης, ώστε οι Κυβερνήτες να αντικατασταθούν από πιο αξιόπιστα άτομα.

Βασική ιδέα είναι και η **διάκριση των εξουσιών**, την οποία πρόβαλε ο Μοντεσκιέ: Άλλο σώμα εφαρμόζει διοικητικά τους νόμους (κυβέρνηση-εκτελεστική εξουσία), άλλο σώμα θεσπίζει τους νόμους (βουλή-νομοθετική εξουσία), άλλο σώμα ελέγχει την τήρηση των νόμων (δικαστές-δικαστική εξουσία). Δεν πρέπει ένα άτομο ή μια εξουσιαστική ομάδα να συγκεντρώνει όλες τις κρατικές εξουσίες, διότι πιθανότατα είναι η κατάχρηση εις βάρος των πολιτών.

Σύμφωνα με τον **φιλελευθερισμό**, το Κράτος

- είναι μόνο μηχανισμός προστασίας των δικαιωμάτων των πολιτών,
- επιβάλλει την δημόσια τάξη, την ειρήνη και την ασφάλεια και δημιουργεί βασικές κοινωφελείς υποδομές,
- φροντίζει μόνο να υπάρχει σταθερό σύνολο κανόνων και να πολλαπλασιάζονται οι ευκαιρίες ζωής που μπορεί το άτομο να αξιοποιήσει με νόμιμη προσπάθεια (σε επάγγελμα, σπουδές, έρευνα, επιχειρηματική δράση, δραστηριότητες ελεύθερου χρόνου και ψυχο-πνευματικής καλλιέργειας, επικοινωνία),
- δεν υποχρεώνει το άτομο να συμμορφωθεί και να οργανώσει την ζωή του σύμφωνα με έναν απόλυτο «Κρατικό Σκοπό», μια κρατική «Ύψιστη/Ανώτερη Αποστολή», έναν κρατικό «Ιδανικό Τύπο Ανθρώπου».

Ο Άνταμ Σμιθ έγραψε αναλυτικά για την εφαρμογή του φιλελευθερισμού στην Οικονομία. Επειδή ο άνθρωπος έχει το φυσικό δικαίωμα της ιδιοκτησίας, πρέπει να ασκεί ελεύθερα οικονομική δραστηριότητα. Η Δικαιοσύνη πρέπει να είναι το θεμέλιο του κοινωνικού οικοδομήματος με κανόνες δικαίου σαφείς και ακριβείς· αλλιώς, η κοινωνία διαλύεται σε μυριάδες ασύνδετα μεταξύ τους άτομα. Οι

καταναλωτές ωφελούνται από τον ανταγωνισμό και όχι από τα μονοπώλια. Η αγορά είναι ο χώρος δράσης για ανθρώπους που υποχρεώνονται-αν θέλουν να κερδίσουν- να εξασφαλίζουν ότι τα ζητούμενα αγαθά και υπηρεσίες θα διατίθενται στις «φυσικές» τους τιμές και θα φτάνουν στις αναγκαίες κάθε φορά ποσότητες, ποιότητες και ποικιλίες ως τον τελευταίο καταναλωτή.

Διαφωτισμός και Θρησκεία-Εκπαίδευση

Καταδικαζόταν ο θρησκευτικός φανατισμός και η άσκηση διώξεων κατά όποιου δεν δεχόταν το δόγμα της Καθολικής Εκκλησίας, η οποία είχε κυρίαρχη θέση. Ως λύση προτάθηκε να καθιερωθεί η ανεξιθρησκία, δηλαδή η ανοχή στην ελεύθερη παρουσία όλων των θρησκειών στην κοινωνία.

Η Εκπαίδευση πρέπει να βασίζεται στην προσωπική έρευνα του μαθητή, κατά τον Ρουσό στο έργο του «Αιμίλιος». Ο δάσκαλος μόνο θέτει ερωτήματα και οδηγεί τον μαθητή στην ανακάλυψη απαντήσεων· δεν μεταδίδει «έτοιμες» γνώσεις ως απαντήσεις.

Η «Εγκυκλοπαίδεια» με 33 τόμους ήταν το συλλογικό έργο στο οποίο καταγράφηκαν όλες οι νέες γνώσεις, οι νέες ιδέες και αντιλήψεις για διάφορα οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά και άλλα θέματα.

ΣΥΝΘΕΣΗ ΜΕ ΒΑΣΗ

A. ΤΟ ΣΧΟΛΙΚΟ ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ

B. ΤΟ ΒΙΒΛΙΟ ΤΟΥ ΜΑΡΚΟΥ ΔΡΑΓΟΥΜΗ «ΝΟΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ ΑΤΟΜΟ». Εκδόσεις Φιλελεύθερος Τύπος
5/2019:

ΠΕΤΡΟΣ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

[ΦΙΛΟΛΟΓΟΣ ΣΤΟ ΠΕΙΡΑΜΑΤΙΚΟ ΓΥΜΝΑΣΙΟ ΔΙΑΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ ΑΧΑΡΝΩΝ]

9/2019